DITTO WS

Reg. No. : ....

Name : ....

FY-410

FIRST YEAR HIGHER SECONDARY EXAMINATION, MARCH 2023

Part – II

SANSKRIT

Maximum : 80 Scores

Time : 2½ Hours

Cool-off time : 15 Minutes

निर्देशा:

- 15 निमेषाः समाश्वाससमयः । प्रश्नान् पठितुम् इच्छानुसारं चयितुम्, उत्तराणि क्रमीकर्तुं च अयं समयः उपयोक्तव्यः ।
- प्रश्नस्य निर्देशान् सश्रद्धं पठित्वा अवगम्य च उत्तराणि लेखनीयानि ।
- प्रश्नानाम् अङ्काः तत्र तत्र दत्ताः । उत्तरलेखनाय समयः अङ्काः च परिगणनीयाः ।

നിർദ്ദേശങ്ങൾ:

- 15 മിനിറ്റ് സമാശ്വാസ സമയമാണ്. ഈ സമയം ചോദ്യങ്ങൾ വായിക്കുന്നതിനും ഇഷ്ടമുള്ള ചോദ്യങ്ങൾ തിരഞ്ഞെടുക്കുന്നതിനും ഉത്തരങ്ങൾ ആസൂത്രണം ചെയ്യാനും ഉപയോഗിക്കാം.
- ഓരോ ചോദ്യവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട നിർദ്ദേശങ്ങൾ ശ്രദ്ധാപൂർവ്വം വായിച്ചു മനസിലാക്കിയ ശേഷം ഉത്തരമെഴുതുക.
- ഓരോ ചോദ്യത്തിനുമുള്ള സ്കോർ അതോടൊപ്പം നൽകിയിരിക്കുന്നു. ഉത്തരമെഴുതുമ്പോൾ സമയവും സ്കോറും പരിഗണിക്കണം.

P.T.O.

DITTO WS

1-8 प्रश्नेषु षट् प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत । प्रत्येकं एकः अङ्कः ।

1-8 വരെയുള്ള ചോദ്യങ്ങളിൽ 6 എണ്ണത്തിന് ഉത്തരമെഴുതുക. ഒരു സ്കോർ വീതം.

(6 × 1 = 6)

1. सप्तर्षिषु अन्यतमः कः ?

   (वसिष्ठः, व्यासः, भासः)

2. न्यायात् पथः पदं न प्रविचलन्ति । के ?

   (चोराः, मूर्खाः, धीराः)

3. चिन्ताविष्टयाय सीता – अस्य कर्ता कः ?

   (वल्लत्तोल्, कुमारनाशान्, उल्लूर्)

4. शरीरायासजननं कर्म ________ ।

   (स्नानं, दिनचर्या, व्यायामः)

5. तत्त्वामृतबिन्दवः, कस्मात् ग्रन्थात् उद्धृताः ?

   (विवेकचूडामणिः, रामायणं, उपनिषत्)

6. ब्राह्मणरूपेण कः प्रविशति ?

   (ब्रह्मा, शक्रः, कर्णः)

7. मन्दाः केषां चरितम् दूषयन्ति ?

   (देवानां, मूढानां, महात्मनां)

8. प्रायोगिकवेदान्तस्य प्रवाचकः कः ?

   (रवीन्द्रनाथठाकुरः, स्वामिविवेकानन्दः, श्रीरामकृष्णपरमहंसः)

9. उदाहरणानुसारं पदच्छेदं लिखत । **(2 × 1 = 2)**

उदा. लतेव = लता + इव

1. छायेव = ________ + ________ ।

2. मातेव = ________ + ________ ।

10-14 प्रश्नेषु चतुर्णाम् उत्तरं निर्देशानुसारं लिखत । प्रत्येकं त्रयः अङ्काः ।

10-14 ചോദ്യങ്ങളിൽ നാലെണ്ണത്തിന് ഉത്തരമെഴുതുക. മൂന്ന് സ്കോർ വീതം. (4 × 3 = 12)

10. पेटिकातः क्त्वान्त-ल्यबन्त-तुमुन्नन्त पदानि चित्वा लिखत ।

आगत्य	भोक्तुम्	अनुज्ञया	उक्त्वा

11. उदाहरणानुसारं परिवर्त्य लिखत ।

उदा. गच्छति – अगच्छत्

(1) पश्यति –

(2) नृत्यति –

(3) लिखति –

12. अधोदत्तश्लोकात् संबोधनप्रथमां चित्वा लिखत ।

जनयित्रि ! विलोकयाम्यहं
भवतीं मां दधतीं सुवत्सलाम् ।
निजमञ्चभुवं समुज्वला-
मुपयान्तीमनघे ! वसुन्धरे ।।

13. उत्प्रेक्षालङ्कारस्य विभागाः के ?

(1) ________

(2) ________

(3) ________

14. वृत्तलक्षणं योजयित्वा लिखत ।

(1) जतौतु वंशस्थम् – यदि तौ जगौ गः ।

(2) उक्ता वसन्ततिलका – उदीरितं जरौ ।

(3) स्यादिन्द्रवज्रा – तभजा जगौ गः ।

15-19 प्रश्नेषु पञ्चानां उत्तराणि लिखत । प्रत्येकं चत्वारः अङ्का ।

15-19 ചോദ്യങ്ങളിൽ 5 എണ്ണത്തിന് ഉത്തരമെഴുതുക. 4 സ്കോർ വീതം. **(5 × 4 = 20)**

15. द्वौ नाटकसङ्केतौ अधिकृत्य उदाहरणसहितं लघुटिप्पणिं लिखत ।

- स्वगतम् ।
- नान्दी ।
- आत्मगतम् ।

16. अधो दत्तं श्लोकं पठित्वा गद्यक्रममं पूरयत ।

इयमस्तु नतिर्ममान्तिमा
दिनसाम्राज्यपते ! दिवस्पते ! ।
कनकांशुशरौघ धारिणे
भवते दुष्प्रसहप्रदीप्तये ।।

हे दिनसाम्राज्यपते ________ दुष्प्रसहप्रदीप्तये ________ भवते ________ अन्तिमा ________ अस्तु ।

17. उचित संख्यावाचकशब्दैः रिक्तस्थानानि पूरयत ।

(1)	एकम्	(6)	________
(2)	________	(7)	सप्त
(3)	त्रीणि	(8)	________
(4)	________	(9)	नव
(5)	पञ्च	(10)	________

18. श्लोकस्य द्वितीयभागं योजयित्वा लिखत ।

(1) अकृत्वा शत्रुसंहारम् अगत्वाखिल भूश्रियम् ।	विषं निहन्ति भोक्तारं द्रष्टारं चक्षुषाप्ययम् ।।
(2) दोषेण तीव्रो विषयः कृष्ण सर्प विषादपि ।	राजाहमिति शब्दान्नो राजा भवितुमर्हति ।।
	क्षुधादिकृतदुःखं तु विना स्वेन न केनचित् ।।

DITTO WS

19. गद्यभागं पठित्वा सूक्ति चतुष्टयम् उद्धृत्य लिखत ।

अये, गर्दभमेकं पश्य इत्युक्त्वा द्वितीयः पुस्तकमवलोक्य उक्तवांश्च "उत्सवे व्यसने प्राप्ते दुर्भिक्षे शत्रुसंकटे राजद्वारे श्मशाने च यस्तिष्ठति स बान्धवः ।" अयमस्माकं बन्धुरिति निश्चित्य ते तमपूजयन् । अथ पितृवनं परितः अवलोक्य तत्रैकं त्वरितं गच्छन्तम् उष्ट्रं दृष्ट्वा विस्मिताः अभवन् । तृतीयस्तु ग्रन्थं परामृश्य "धर्मस्य त्वरिता गतिः" इति पठन् "अतोऽयमेव धर्मः" इत्यवदत् ।

20-24 प्रश्नेषु चतुर्णां निर्देशानुसारं उत्तरं लिखत । प्रत्येकं पञ्च अङ्काः ।

20-24 ചോദ്യങ്ങളിൽ 4 എണ്ണത്തിന് ഉത്തരമെഴുതുക. 5 സ്കോർ വീതം. **(4 × 5 = 20)**

20. यथोचितं योजयत ।

कर्मणैव हि संसिद्धिः	–	स्वामिविवेकानन्दः ।
तत्त्वामृतबिन्दवः	–	पार्वती ।
पुरतो भ्रम लोकचक्र	–	शङ्कराचार्यः ।
उत्तिष्ठत जाग्रत	–	वाल्मीकिः ।
भावैकरसं मनः	–	सीता ।

21. माहेश्वर सूत्राणि क्रमीकृत्य लिखत ।

(1) एओङ् ।

(2) ह य व र ट् ।

(3) अ इ उ ण् ।

(4) ऐ औ च् ।

(5) ऋ लृ क् ।

22. गद्यभागं पठित्वा उत्तराणि लिखत ।

मुनयः मन्त्रध्वनिं श्रुत्वा तस्य प्रभवस्थानम् एकं वल्मीकमिति ज्ञात्वा ते ऋषयः तदभञ्जयत् । तदा अतितेजस्विनं कञ्चन मुनिश्रेष्ठम् अपश्यत् । तदा ते "वाल्मीके, उत्तिष्ठ सिद्धोऽसि" इत्यवदन् । निषादत्वात् ऋषित्वं प्राप्तस्य तस्य पुरतः ऋषयः साष्टाङ्गं प्राणमन् ।

(1) मन्त्रध्वनेः प्रभवस्थानं कुत्र आसीत् ?

(2) वाल्मीकेः पुरतः ऋषयः किमकुर्वन् ?

(3) निषादत्वात् किं प्राप्तम् ?

(4) मुनयः किं अवदन् ?

(5) 'निषादः' – इत्यस्य अर्थः कः ?

23. मलयाल भाषया आङ्गलेय भाषया वा अनुवदत ।

"सामाजिकापचयस्य हेतुर्वयमेवेति स्मरणीयमस्ति । भविष्यकाले कीदृशीं दशां प्राप्नुयात् इति निर्णेतुम् शक्तिरस्मासु एव । भूतकालस्य परिपाकः एव अद्यतनी स्थितिः इत्यतः भावि भागधेयस्य संसृष्टौ वयमेव सर्वथा समर्थाः भवेम ।"

24. श्लोकं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत ।

अकिञ्चन सन् प्रभवः स सम्पदां
त्रिलोकनाथः पितृसद्मगोचरः ।
स भीमरूपः शिव इत्युदीर्यते
न सन्ति याथार्थ्यविदः पिनाकिनः ।।

(1) पिनाकी कः ?

(2) दरिद्रः इत्यर्थे प्रयुक्तं पदं किम् ?

(3) इत्युदीर्यते – अस्य पदच्छेदं लिखत ।

(4) त्रिलोकनाथः कः ?

(5) मंङ्गलरूपः इत्यर्थे प्रयुक्तं पदं किम् ?

25 – 27 प्रश्नेषु द्वयोः प्रश्नयोः उत्तरं लिखत । प्रत्येकं षट् अङ्काः ।

25-27 ചോദ്യങ്ങളിൽ 2 എണ്ണത്തിന് ഉത്തരമെഴുതുക. 6 സ്കോർ വീതം. **(2 × 6 = 12)**

25. कथास्तम्भं क्रमीकुरुत ।

(1) वत्सेति सम्बोधनया निषादस्य मनः आर्द्रम् अभवत् ।

(2) भार्यायाः प्रतिवचनं निशम्य खिन्नोऽभवत् ।

(3) खड्गं प्रसार्य कश्चन निषादः आपतत् ।

(4) पश्चात्तापविवशः मुनीनां पुरतः अतिष्ठत् ।

(5) पापफलं कलत्र पुत्रादयः अनुभवन्ति वा ? इति मुनिः अवदत् ।

(6) सप्तर्षयः चकिताः अभवन् ।

26. **क** विभागे प्रदत्तमाशययुक्तं श्लोकं **ख** विभागात् चित्वा लिखत ।

<table>
<tr><th>क</th><th>ख</th></tr>
<tr><td>अरसिकाः जनाः पशुवत् भवन्ति ।</td><td>भवन्ति नम्रास्तरवः फलागमै –
र्नवाम्बुभिर्दूरविलम्बिनो घनाः ।
अनुद्धता सत्पुरुषाः समृद्धिभिः
स्वभाव एवैष परोपकारिणाम् ।।</td></tr>
<tr><td>प्रयत्न विषये जनाः त्रिधा भिन्नाः ।</td><td>साहित्यसङ्गीतकलाविहीनः
साक्षात्पशुः पुच्छविषाणहीनः ।
तृणं न खादन्नपि जीवमान –
स्तद्भागधेयं परमं पशूनाम् ।।</td></tr>
<tr><td>परोपकारिणः समृद्धाः विनयान्विताः</td><td rowspan="2">प्रारभ्यते न खलु विघ्नभयेन नीचैः
प्रारभ्य विघ्नविहता विरमन्ति मध्याः
विघ्नैः पुनः पुनरपि प्रतिहन्यमानाः
प्रारब्धमुत्तमजना न परित्यजन्ति ।।</td></tr>
<tr><td>दुर्जनानां सज्जनानां मैत्री विभिन्ना ।</td></tr>
</table>

27. इष्टतमश्लोकं चित्वा सकारणं विशदयत ।

(1) सुसिताम्बर ! वन्द्य ! वृद्ध ! भो !
बिसिनीतन्तुमरीचिकैशिक ! ।
लसितस्मित ! चारुचन्द्रिका –
भसितस्नात ! मृगाङ्क ! ते नमः ।।

(2) विशिखा ! निशिता विरम्यतां
क्षतमेयात् स्तिमितं न मे मनः ।
पुरतो भ्रम लोकचक्र ! मां
त्यज सीतामिह तां हतामहो ।।

(3) निजगाः प्रविचार्य दूरतो
गहनं सन्तमसं विदार्य याः ।
स्वमहांस्युपदर्शयन्ति नः ।
शुभताराः भवतीर्नमामि ताः ।।

28-29 प्रश्नेषु एकं प्रश्नं निर्देशानुसारं उत्तरयत । अष्ट अङ्काः । **(1 × 8 = 8)**

28 മുതൽ 29 വരെ ഏതെങ്കിലും ഒരു ചോദ്യത്തിന് നിർദേശമനുസരിച്ച് ഉത്തരമെഴുതുക. 8 സ്കോർ.

28. समयवाचक शब्दान्युपयुज्य दिनचर्यां लिखत ।

गोविन्दः प्रभाते 4.30 वादने उत्तिष्ठति । शौचाद्यनन्तरं 5.00 पठति । 6.15 वादने योग-परिशीलनाय अक्कादम्यां गच्छति । 8.30 वादने प्रत्यागत्य स्नानंकृत्वा भोजनानन्तरं विद्यालयं गच्छति । सायं काले 4.00 वादने प्रत्यागच्छति । 5.45 पर्यन्तं क्रीडाङ्गणे कीडति । स्नानानन्तरं प्रार्थनां करोति । 7.30 वादने भोजनानन्तरं पठति । पठनानन्तरं 10.00 वादने शयनाय प्रकोष्टं गच्छति ।

29. कर्णस्य दानशीलमधिकृत्य सूचनानुसारं लघूपन्यासं लिखत ।

- संस्कृतमहाकविः भासः
- त्रयोदशरूपकाणि
- कर्ण भारम्
- कौरव सेनापतिः ।
- शल्यराजः
- वीर्यवान् शब्दः ।
- शक्रस्य आगमनम् ।
- शक्रस्य याचना ।
- हुतं च दत्तं च तथैव तिष्ठति